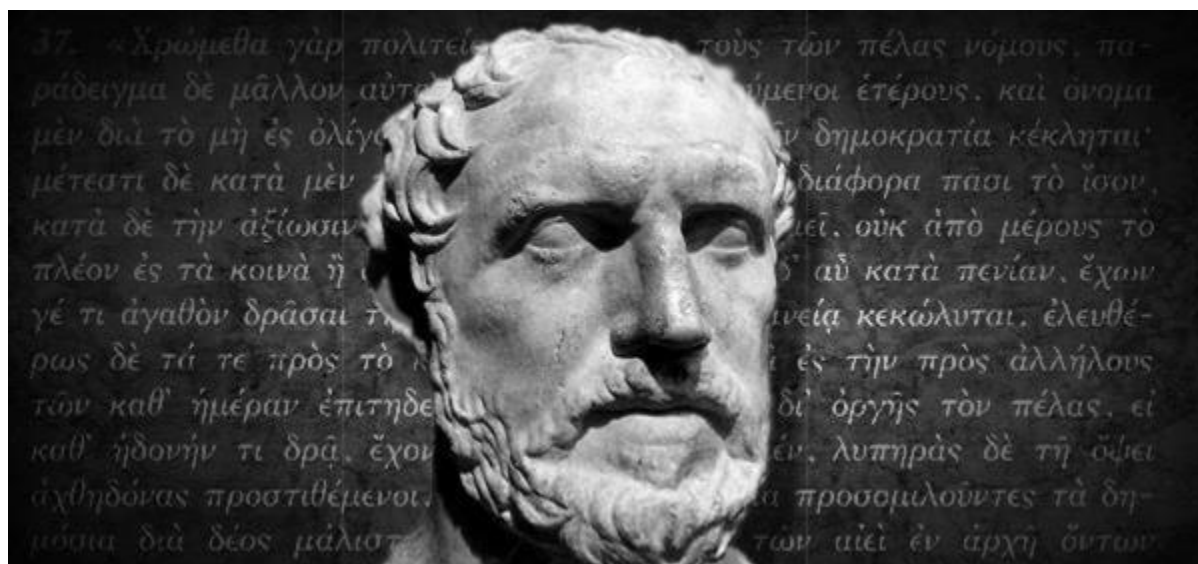

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

Ερωτήσεις εξεταστικών δοκιμίων

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ «ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ»

Ερωτήσεις που δόθηκαν σε εξεταστικά δοκίμια Ενιαίων και Εισαγωγικών εξετάσεων

1. «Φιλοκαλοῦμέν τε γὰρ μετ' εὐτελείας καὶ φιλοσοφοῦμεν ἄνευ μαλακίας».

Θουκυδίδου Περικλέους Επιτάφιος, κεφ. 40.

Μέσα από την παροιμιώδη αυτή φράση πολύ εύγλωττα και παραστατικά ο Περικλής διατυπώνει πόσο η ισορροπία και η αίσθηση του μέτρου μέσα από αντιθετικές έννοιες οδήγησε σε μια επιτυχή συνισταμένη με κορύφωση την ολοκληρωμένη ελευθερία του Αθηναίου πολίτη.

Να υποστηρίξετε την πιο πάνω θέση με παραδείγματα και στοιχεία από την οικονομική, την κοινωνική, την πνευματική, την πολιτική δημόσια ή ιδιωτική ζωή της Αθήνας, όπως παρουσιάζονται στον Επιτάφιο του Περικλή. [B, 2003 - 2004]

2. «ἐνὶ τε τοῖς αὐτοῖς οἰκείων ἅμα καὶ πολιτικῶν ἐπιμέλεια, καὶ ἑτέροις πρὸς ἔργα τετραμμένοις τὰ πολιτικὰ μὴ ἐνδεῶς γινῶναι· μόνοι γὰρ τὸν τε μηδὲν τῶνδε μετέχοντα οὐκ ἀπράγμονα, ἀλλ' ἀχρεῖον νομίζομεν». Να σχολιάσετε το πρότυπο που προβάλλει στο απόσπασμα αυτό ο Περικλής. [B, 2002 - 2003]

3. «ἀπὸ δὲ οἷας τε ἐπιτηδεύσεως ἤλθομεν ἐπ' αὐτὰ καὶ μεθ' οἷας πολιτείας καὶ τρόπων ἐξ οἷων μεγάλα ἐγένετο, ταῦτα δηλώσας πρῶτον εἶμι καὶ ἐπὶ τὸν τῶνδε ἔπαινον».

Θουκυδίδου Περικλέους Επιτάφιος, κεφ. 36

Ποια είναι η κεντρική ιδέα του Επιταφίου του Περικλή, όπως δηλώνεται από τον ίδιο από το πιο πάνω απόσπασμα, και πώς διαφοροποιείται ο Επιτάφιος αυτός από τη δομή των συνηθισμένων επιταφίων; [A, 2003 - 2004]

4. Γράψετε ένα σημείωμα που να αφορά το έθιμο του Επιταφίου Λόγου στους Αθηναίους καθώς και το συνηθισμένο περιεχόμενο των Επιταφίων Λόγων. Ποιο είναι το ιδιαίτερο γνώρισμα που χαρακτηρίζει τον Επιτάφιο του Περικλέους. [A, 2002 - 2003]

5. Ποιες ιδιότητες διακρίνει ο Περικλής στον Αθηναίο πολίτη, και κατ'επέκταση στην Αθηναϊκή Δημοκρατία, με την αναφορά του στο θέμα της φιλίας στο πιο κάτω απόσπασμα;

«Και ως προς την ευεργετική διάθεση, είμαστε αντίθετοι με τους πολλούς. Γιατί χωρίς να μας ευεργετούν, αλλά ευεργετώντας αποκτούμε φίλους. Και σταθερότερος φίλος είναι ο ευεργέτης, εφόσον επιδιώκει να παραμένει η ευγνωμοσύνη του ευεργετημένου, με τη συμπάθεια που δείχνει σ' αυτόν. Ο ευεργετημένος όμως είναι πιο απρόθυμος, επειδή γνωρίζει ότι θα ανταποδώσει την ευεργεσία, όχι για να του χρωστούν ευγνωμοσύνη, αλλά για εξόφληση του χρέους. Και μόνοι εμείς χωρίς δισταγμό βοηθούμε κάποιον, όχι περισσότερο από υπολογισμό συμφέροντος, όσο από το φιλελεύθερο φρόνημά μας».

Θουκυδίδου Περικλέους Επιτάφιος, κεφ. 40, [A, 2001 - 2002]

6. Στο κεφ. 42 του Επιταφίου ο Περικλής αναφέρει ότι ο θάνατος για την πατρίδα εξαφανίζει προηγούμενες παρεκτροπές στην ιδιωτική ζωή. Πώς τεκμηριώνει ο ίδιος τη θέση του αυτή; Σχολιάστε. [A, 2000 - 2001]

7. Σε τι διαφέρει η καθημερινή ζωή του Αθηναίου πολίτη από εκείνη του Σπαρτιάτη; Να αναφέρετε χαρακτηριστικά παραδείγματα από τον Επιτάφιο του Περικλέους. [B, 1999 - 2000]

8. Σύμφωνα με το Θουκυδίδη, στον Επιτάφιο, τη δημόσια και ιδιωτική ζωή των Αθηναίων διέπει η ελευθερία. Να αναφέρετε συγκεκριμένα παραδείγματα που να αποδεικνύουν την πιο πάνω θέση.
[Α, 1998 – 1999]
9. Ο Περικλής στον Επιτάφιο Λόγο αποκαλεί την Αθήνα «Ἑλλάδος παιδευσιν». Τι εννοεί με αυτό το χαρακτηρισμό και πού τον στηρίζει;
[Α, 1992 – 1993]

10. α) «έν γὰρ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς, ὥσπερ σὺ λέγεις, ἐὰν τὶς φῇ ἀγαθὸς αὐλητὴς εἶναι, ἢ ἄλλην ἡντινοῦν τέχνην ἢ μὴ ἐστίν, ἢ καταγελῶσιν ἢ χαλεπαίνουσιν, καὶ οἱ οἰκεῖοι προσιόντες νουθετοῦσιν ὥς μαινόμενον: ἐν δὲ δικαιοσύνῃ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ πολιτικῇ ἀρετῇ, ἐὰν τίνα καὶ εἰδῶσιν ὅτι ἀδικὸς ἐστίν, ἐὰν οὗτος αὐτὸς καθ' αὐτοῦ τάληθ' ἔλγῃ ἐναντίον πολλῶν, ὃ ἐκεῖ σωφροσύνην ἡγοῦντο εἶναι, τάληθ' ἔλγειν, ἐνταῦθα μανίαν, καὶ φασὶν πάντας δεῖν φάναι εἶναι δικαίους, ἐὰν τὲ ὦσιν ἐὰν τὲ μή, ἢ μαίνεσθαι τὸν μὴ προσποιούμενον δικαιοσύνην·».

[Πλάτωνος Πρωταγόρας, κεφ. ΙΒ]

β) «ἐνι τε τοῖς αὐτοῖς οἰκείων ἅμα καὶ πολιτικῶν ἐπιμέλεια, καὶ ἑτέροις πρὸς ἔργα τετραμμένοις τὰ πολιτικὰ μὴ ἐνδεῶς γινῶναι· μόνοι γὰρ τὸν τε μηδὲν τῶνδε μετέχοντα οὐκ ἀπράγμονα, ἀλλ' ἀχρεῖον νομίζομεν»

Θουκυδίδου Περικλέους Επιτάφιος, κεφ. 40

- Ποια θεμελιώδης αρχή της δημοκρατικής ιδεολογίας είναι κοινή στα δύο αποσπάσματα;
- Να εντοπίσετε μια χαρακτηριστική ομοιότητα στον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζεται η δημοκρατική αυτή αρχή στα δύο κείμενα.
[Εισαγωγικές 2004]

11. «ἐλευθέρως δὲ τὰ τε πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύομεν καὶ ἐς τὴν πρὸς ἀλλήλους τῶν καθ' ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων ὑποψίαν, οὐ δι' ὀργῆς τὸν πέλας, εἰ καθ' ἡδονὴν τι δοῖ, ἔχοντες, οὐδὲ ἀζημίους μέν, λυπηρὰς δὲ τῇ ὀψει ἀχθηδόνας προστιθέμενοι. ἀνεπαχθῶς δὲ τὰ ἴδια προσομιλοῦντες τὰ δημόσια διὰ δέος μάλιστα οὐ παρανομοῦμεν, τῶν τε αἰεὶ ἐν ἀρχῇ ὄντων ἀκροάσει καὶ τῶν νόμων, καὶ μάλιστα αὐτῶν ὅσοι τε ἐπ' ὠφελίᾳ τῶν ἀδικουμένων κεῖνται καὶ ὅσοι ἄγραφοι ὄντες αἰσχύνην ὁμολογουμένην φέρουσιν».

Θουκυδίδου Περικλέους Επιτάφιος, κεφ. 37

Με βάση το πιο πάνω απόσπασμα εντοπίστε και σχολιάστε, σε 6 – 8 γραμμές, τις δύο βασικές προϋποθέσεις για τη λειτουργία μιας ελεύθερης και ευνομούμενης πολιτείας. [Εισαγωγικές (4) 2002]

12. «[...] ἀλλὰ μᾶλλον τὴν τῆς πόλεως δύναμιν καθ' ἡμέραν ἔργῳ θεωμένους καὶ ἐραστὰς γιγνομένους αὐτῆς, καὶ ὅταν ὑμῖν μεγάλη δόξη εἶναι, ἐνθυμούμενους ὅτι τολμώντες καὶ γινώσκοντες τὰ δέοντα καὶ ἐν τοῖς ἔργοις αἰσχυρόμενοι ἄνδρες αὐτὰ ἐκτίσαντο, καὶ ὁπότε καὶ πείρα του σφαλεῖεν, οὐκ οὔν καὶ τὴν πόλιν γε τῆς σφετέρως ἀρετῆς ἀξιοῦντες στερίσκειν, κάλλιστον δὲ ἔρανον αὐτῇ προΐεμενοι».

Θουκυδίδου

Περικλέους Επιτάφιος, κεφ. 43

«τολμώντες, γινώσκοντες, αἰσχυρόμενοι»

α) Να προσδιορίσετε το ήθος των πολεμιστών, όπως αυτό αποδίδεται από τις παραπάνω μετοχές. [Η απάντησή σας να περιοριστεί σε 8 – 10 γραμμές].

β) Να αναφέρετε και να σχολιάσετε με συντομία τρία στοιχεία του αθηναϊκού πολιτεύματος που συνέβαλαν στη διαμόρφωση τέτοιων πολιτών. [Η απάντησή σας να περιοριστεί σε 8 – 10 γραμμές].
[Εισαγωγικές (8) 2004]

13. Από το κεφάλαιο 37 αρχίζει η παρουσίαση του σημαντικότερου χαρακτηριστικού του Αθηναίου πολίτη, το οποίο συνίσταται στην υπέρβαση αντινομιών [αντιθέσεων]. Να αναφέρετε και να σχολιάσετε, σε 6 – 8 γραμμές, δύο ζεύγη αντιθετικών ιδιοτήτων, τις οποίες εναρμονίζει με θαυμαστό τρόπο ο Αθηναίος πολίτης.

α) «...ἀνεπαχθῶς δὲ τὰ ἴδια προσομιλοῦντες τὰ δημόσια διὰ δέος μάλιστα οὐ παρανομοῦμεν, τῶν τε αἰεὶ ἐν ἀρχῇ ὄντων ἀκροάσει καὶ τῶν νόμων, καὶ μάλιστα αὐτῶν ὅσοι τε ἐπ' ὠφελίᾳ τῶν ἀδικουμένων κεῖνται καὶ ὅσοι ἀγραφοὶ ὄντες αἰσχύνην ὁμολογουμένην φέρουσιν».

Θουκυδίδου Περικλέους Επιτάφιος, κεφ. 37

β) «...καὶ δίκην δὴ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἥ ἐπὶ πάντας νείμω; " Ἐπὶ πάντας, " ἔφη ὁ Ζεὺς, "καὶ πάντες μετεχόντων: οὐ γὰρ ἂν γένοιτο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν».

Πλάτωνος Πρωταγόρας, κεφ. 1Β

Με βάση τα πιο πάνω αποσπάσματα του Θουκυδίδα και του Πλάτωνα να προσδιορίσετε και να αναπτύξετε σύντομα τα στοιχεία που δομούν μια ευνομούμενη πόλη.

14. «...μέτεστι δὲ κατὰ μὲν τοὺς νόμους πρὸς τὰ ἴδια διάφορα πᾶσι τὸ ἴσον, κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν, ὥς ἕκαστος ἐν τῷ εὐδοκιμεῖ, οὐκ ἀπὸ μέρους τὸ πλεον ἐς τὰ κοινὰ ἢ ἀπ' ἀρετῆς προτιμᾶται, οὐδ' αὖ κατὰ πενίαν, ἔχων γέ τι ἀγαθὸν δρᾶσαι τὴν πόλιν, ἀξιώματος ἀφανείᾳ κεκῶλυται».
- Θουκυδίδου Περικλέους Επιτάφιος, κεφ. 37

Να αναπτύξετε το νόημα του πιο πάνω αποσπάσματος [έκταση μέχρι 10 γραμμές].
[Εισαγωγικές (4), 2000]

15. Ο Θουκυδίδης στον Επιτάφιο τονίζει κατ' επανάληψη τη σημασία της ισορροπίας και του μέτρου ως βασικών συντελεστών του μεγαλείου της Αθηναϊκής πολιτείας.

Να δώσετε μέσα από τον Επιτάφιο δύο παραδείγματα που να τεκμηριώνουν την πιο πάνω πραγματικότητα.
[Εισαγωγικές (8), 2000]

16. «[...] ἐλευθέρως δὲ τὰ τε πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύομεν [...]».

Θουκυδίδου Περικλέους Επιτάφιος, κεφ. 37

Να αναφέρετε τρία [3] παραδείγματα που φανερώνουν ότι οι σχέσεις του Αθηναίου με την πολιτεία διέπονται από πνεύμα ελευθερίας, χωρίς να υπεισέρχεται σε αυτές το στοιχείο του καταναγκασμού.
[Εισαγωγικές (8), 2001]

17. «ἀπὸ δὲ οἷας τε ἐπιτηδεύσεως ἤλθομεν ἐπ' αὐτὰ καὶ μεθ' οἷας πολιτείας καὶ τρόπων ἐξ οἷων μέγала ἐγένετο, ταῦτα δηλώσας πρῶτον εἶμι καὶ ἐπὶ τὸν τῶνδε ἔπαινον, νομίζων ἐπὶ τε τῷ παρόντι οὐκ ἂν ἀπρεπῆ λεχθῆναι αὐτὰ καὶ τὸν πάντα ὁμιλον καὶ ἀστῶν καὶ ξένων ξύμφορον εἶναι ἐπακοῦσαι αὐτῶν».

Θουκυδίδου Περικλέους Επιτάφιος, κεφ. 36

Να καθορίσετε το περιεχόμενο των υπογραμμισμένων όρων **ἐπιτήδευσις**, **πολιτεία**, **τρόποι**, και να αναπτύξετε μέσα σε περίπου 15 γραμμές τη συμβολή τους στη δημιουργία του αθηναϊκού μεγαλείου.
[Εισαγωγικές (4), 2001]

18. Να αναφέρετε τρία χαρακτηριστικά γνωρίσματα της αθηναϊκής Δημοκρατίας που κάνουν τον πολίτη να συμμετέχει ενεργά στην πολιτική ζωή, σύμφωνα με τον Επιτάφιο Λόγο του Περικλή.
[Εισαγωγικές 4, 1999]

19. Μαζί με τον έπαινο της πόλης των Αθηνών ο Περικλής, στον Επιτάφιο, σκιαγραφεί και τον σωστό, κατά την άποψή του, πολίτη.

α) Να αναφέρετε και να σχολιάσετε επιγραμματικά τέσσερα από τα γνωρίσματα ή αρετές αυτού του σωστού, κατά τον Περικλή, πολίτη.

β) Τι νομίζετε ότι επιδιώκει ο Περικλής με τη σκιαγράφιση και τον έπαινο του σωστού πολίτη; [Εισαγωγικές (8), 1999]

20. «Γιατί είναι δύσκολο να πει κανείς ό,τι πρέπει, εκεί που και το να στερεωθεί στους άλλους η πίστη στην αλήθεια θέλει κόπο πολύ. Γιατί όποιος από δική του πείρα κατέχει τα πράγματα και τα ακούει με ευμένεια, μπορεί και να νομίζει ότι παρουσιάζονται κατώτερα κάπως, μπροστά σ' αυτά που και θέλει και ξέρει. Όποιος πάλι δεν τα γνώρισε, θα θαρρεί πως μερικά είναι και υπερβολικά, από θήλια, αν τυχόν ακούσει κάτι πάνω από τη δύναμή του. Γιατί τόσο μόνο βαστάει ο άνθρωπος να του λένε καλό για άλλους, όσο νομίζει και για τον εαυτό του ότι είναι ικανός να κάνει κάτι από όσα άκουσε· για ό,τι από αυτά πάει πιο πάνω, αμέσως τους πιάνει η θήλια, ούτε και το πιστεύουν».

Θουκυδίδου Περικλέους Επιτάφιος, κεφ. 35

α) Ποια η δυσκολία του Περικλή να μιλήσει για τους νεκρούς; Τι επιδιώκει με τις παρατηρήσεις αυτές στην αρχή του λόγου του; Αναπτύξετε μέσα σε 10 γραμμές.

β) Σχολιάστε την άποψη ότι οι παραπάνω παρατηρήσεις μόνο από ένα ηγέτη δημοκρατικού πολιτεύματος θα μπορούσαν να λεχθούν. [Εισαγωγικές 4, 1998]

21. «οὓς νῦν ὑμεῖς ζηλώσαντες καὶ τὸ εὐδαιμον τὸ ἐλεύθερον, τὸ δ' ἐλεύθερον τὸ εὐψυχον κρίναντες μὴ περιορᾶσθε τοὺς πολεμικοὺς κινδύνους. οὐ γὰρ οἱ κακοπραγοῦντες δικαιότερον ἀφειδοῖεν ἂν τοῦ βίου, οἷς ἐλπίς οὐκ ἔστιν ἀγαθοῦ, ἀλλ' οἷς ἡ ἐναντία μεταβολὴ ἐν τῇ ζῇν ἔτι κινδυνεύεται καὶ ἐν οἷς μάλιστα μεγάλα τὰ διαφέροντα, ἣν τι πταίσωσιν».

Θουκυδίδου Περικλέους Επιτάφιος, κεφ. 43

«εὐδαιμον - ἐλεύθερον - εὐψυχον». Προσδιορίστε τις σχέσεις των τριών εννοιών όπως παρουσιάζονται στο παραπάνω απόσπασμα και υποστηρίξτε με επιχειρηματολογία τις σχέσεις αυτές. [Εισαγωγικές, 1993]

22. Γιατί κατά τη γνώμη σας ο Περικλής αφιέρωσε το μεγαλύτερο μέρος του Επιταφίου του στον έπαινο της αθηναϊκής δημοκρατίας;

23. Ποια είναι τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν την προσωπικότητα του Αθηναίου πολίτη σύμφωνα με το κεφάλαιο 41; [Από Εξεταστικό δοκίμιο Πανελλήνιων εξετάσεων]

24. «πανταχοῦ δὲ μνημεῖα κακῶν τε κάγαθῶν αἰδία συγκατοικίσαντες».

Θουκυδίδου Περικλέους Επιτάφιος, κεφ. 41

Γιατί ο Περικλής αναφέρεται εδώ όχι μόνο στις επιτυχίες αλλά και στις αποτυχίες της Αθήνας; [Από Εξεταστικό δοκίμιο Πανελλήνιων εξετάσεων]

